

L'Enric de la Serra

Sant Salvador de Guardiola

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Sector est del terme municipal
Emplaçament	Ctra. de can Maçana (BP-1101) al km. 11 camí direcció est uns 1.500 m.
Alçada:	384

Coordenades:

Latitud:	41.68397
Longitud:	1.80469
UTM Est (X):	400518
UTM Nord (Y):	4615379

Classificació

Número de fitxa	08098-436
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Medieval Popular Modern Contemporani
Segle	XIII-XX
Estat de conservació	Bo
Protecció	Legal
Observacions protecció:	Catàleg de masies (núm. 027)
Accés	Fàcil
Ús actual:	Residencial
Titularitat	Privada
Titular:	08097A0030003300000EI
Autoria de la fitxa	Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa:	dj., 21/04/2016 - 02:00

Descripció

Masia de dimensions considerables que, històricament, ha estat la principal del sector est de la parròquia de Salelles. És d'origen medieval i ha conservat força bé la tipologia i els volums originaris. El conjunt és format per un cos residencial principal més un segon habitatge, més petit i construït a principis del segle XX, així com diversos coberts a la zona est. Des de la dècada de 1980 en aquesta part est s'hi van habilitar instal·lacions per a cavalls. La masia originària ocupava la part nord-est del cos residencial. Se'n conserva un portal adovellat, encarat a llevant, que dóna accés a un rebedor que conserva unes immenses bigues de fusta. Al nord d'aquesta cambra hi havia l'antic celler i, en diversos punts, hi trobem antigues tines. Posteriorment, ja al segle XIX, la casa s'amplià considerablement per la banda de migdia, que es va convertir en el nou habitatge per als propietaris, mentre que la part antiga quedava per als masovers. També en aquest moment l'edificació s'amplià cap a ponent i es construï un nou celler, més ampli o ordenat, format per 8 tines quadrades que probablement eren utilitzades pels parcers que conreaven vinyes del mas. Actualment el cos residencial principal és una construcció de planta més o menys rectangular, amb coberta a doble vessant i rematada a la part central amb una torre quadrangular, corresponent també a l'ampliació del segle XIX. La casa disposa de planta baixa més un pis. La façana principal, actualment encarada a migdia, té una composició força regular que unificar el conjunt, amb unes característiques arquitectòniques pròpies del segle XIX. La part esquerra consta d'un seguit d'obertures que, al primer pis, adopten forma de balcó i estan rematades amb arcs escarsers gairebé horitzontals, mentre que a la planta baixa té dos portals i alguna finestra, també acabades amb arcs. Totes les obertures estan emmarcades amb maó. A la part dreta hi trobem una galeria, situada al pis superior, amb tres arcs de punt rodó més dos de laterals, també emmarcats amb maó. A aquesta galeria hi donen dues portes que corresponen a l'anterior façana, del segle XVII. Una d'elles, amb una interessant llinda amb gravats, donava accés al que probablement havia estat l'oratori de la casa. El mur de la façana principal és fet de maçoneria, actualment a pedra vista i, a la part superior, disposa d'un seguit d'obertures de ventilació fetes amb ceràmica. La part posterior de la casa té parts dels murs arrebossades i pintades. A la façana nord, que conserva restes de l'arrebossat antic, és on s'aprecien millor les característiques constructives del segle XVIII o anteriors, amb diverses finestres amb llinda i brancals de pedra. A la façana oest trobem un altre portal, amb llinda de pedra i datada al 1724. Donava accés a un espai que, segons sembla, estava adequat com un petit hostal, amb una pica i diferents dormitoris. Possiblement donava hospedatge als transeünts de l'antic camí de Castellgalí. A tocar de la façana posterior, per la part nord, es conserva una interessant cisterna soterrada i feta amb volta de pedra, la qual recollia les aigües de la pluja. La caseta nova (construïda a principis de segle XX com a habitatge per a la segona esposa del propietari) és una construcció de planta rectangular que disposa de planta baixa més un pis i golfes. Més recentment ha estat allargada amb nous cossos pel costat de ponent. Es tracta d'una construcció de característiques arquitectòniques similars a la façana principal de la masia: amb murs de maçoneria i una sèrie d'obertures regulars (finestres o balcons) emmarcades amb maó. La façana posterior, una mica més irregular, té diverses obertures força grans que permeten accedir a tres tines que hi ha a l'interior.

Observacions:

Informació oral facilitada per Sílvia Pla.

Història

Aquest mas estava situat vora el camí tradicional, probablement d'origen molt antic, que anava de Guardiola a Castellgalí. A més, la seva ubicació coincidia amb el punt divisor dels antics termes de Salelles, Guardiola i Castellgalí. Per això a l'interior d'una sala de la casa hi havia una fita amb la partició dels tres termes. En època medieval aquest mas era conegut amb el nom de Sa Serra, després Antic de la Serra i posteriorment va derivar en la forma "Enric de la Serra". Sabem que l'any 1268 hi habitava un tal "G^o de Sa Serra" (CAPDEVILA, 2006: 82), mentre que el 1322 ho feia Berenguer de Serra, i el senyor alodial era P.

Andreu, de Manresa. El primer reconeixia un deute o empenyorament de 200 sous amb el seu senyor (CAPDEVILA, 2006: 75). Al segle XVIII la família que l'habitava eren els Puig i Enrich, que conreaven la terra directament. Però al segle XIX Domingo Puig ja vivia a Manresa i tenia 134,5 quarteres i 17 parcel·les cedides a rabassa morta. Era, doncs, un dels principals masos de la parròquia de Salelles.

Entre finals del segle XVIII i principis del XIX a les terres del mas, que tenien una gran extensió, els propietaris van facilitar diversos establiments al sector de Coll d'Arbós perquè s'hi construïssin un seguit de casetes, situades a la zona d'encreuament entre el camí de can Maçana i el camí de Castellgalí. Entre aquestes hi trobem ca la Dolores, cal Tonet Ferrer, cal Francisquet, cal Teixidor o la casa Isidro Parrot (ca la Iaia). Els habitants d'aquestes noves cases eren parcers que conreaven vinyes del mas i pagaven també un cens anual per les cases al propietari de l'Enric de la Torre.

A principis del segle XX el propietari del mas, que exercia com a advocat a Manresa i era propietari també d'un casal a la plaça de la Reforma en aquesta ciutat, va separar-se de la seva esposa per conviure amb una minyona, amb la qual es va acabar casant en segones núpcies. Va tenir fills amb les dues dones, però els fills de la segona esposa es van quedar amb la propietat del mas. En aquesta època el propietari va fer construir el nou habitatge on residia la segona muller. Posteriorment, després de certs conflictes pels drets successoris, va comprar la finca l'actual propietari, Josep Pla, entorn de 1980. En aquest moment els habitants de les casetes de Coll d'Arbós van aconseguir un acord col·lectiu per redimir els censos i poder accedir a la plena propietat.

Ja a principis del segle XX a l'Enric de la Serra hi havia dues famílies de masovers: els Barturó (que més endavant van traslladar-se ca cal Pinyot Vell) i els parrot (entre ells el popular acordionista Cristòfol Parrot, que solia tocar des de la terrassa de la casa).

Bibliografia

Diputació de Barcelona; BERRY SAR, S.L. (2010). Pla especial de catalogació de masies i cases rural en sòl no urbanitzable. Ajuntament de Sant Salvador de Guardiola (núm. 027).

CAPDEVILA I PLANS, Jaume (2006). Castell de Guardiola. Els orígens de Sant Salvador de Guardiola. Segles X-XIV (premi Excursionisme 2004), Centre Excursionista de la Comarca del Bages, Manresa, p. 75, 82.

FARGAS MORERA, Fèlix (2012). Salelles, 1000 anys de fets i esforç, treball i creixement de la seva parròquia.

FERRER ALÒS, Llorenç (2001). Tot per a tots. El Celler Cooperatiu de Salelles. 75 anys (1926 - 2001). Celler Cooperatiu de Salelles, Manresa, p. 5.

